

Grip op brede welvaart

Welvaart is economenjargon voor ‘het plezier dat mensen beleven aan de relatief beperkt beschikbare goederen en diensten’. Dat plezier of die behoeftebevrediging is niet direct meetbaar. In de praktijk wordt vaak de hoeveelheid geproduceerde goederen en diensten (het bruto binnenlands product, bbp) als een indicator voor welvaart beschouwd. Meer productie suggereert dan meer welvaart. Met die conclusie moeten we echter voorzichtig zijn, want het bbp registreert lang niet alles wat mensen zelf bepalend vinden voor hun welvaart. Omdat in beginsel geen enkele behoefte wordt uitgesloten, hanteren economen als Hennisman, Hueting en Wolfson een breed welvaartsbegrip. Meer vrije tijd, een uitbreiding van de sociale zekerheid, of het behoud van de Waddenzee kunnen dan net zo goed bijdragen aan de welvaart als een toename van het beschikbare inkomen.

Een veel gehoorde conclusie dat het bbp dus tekortschiet bij het in beeld brengen van de welvaartsontwikkeling van een land, wringt. Het bbp meet prima waar het voor gemaakt is, namelijk de omvang van de productie van materiële goederen en diensten. Niets meer, niets minder. Maar dan heb je inderdaad nog niet in beeld gebracht hoe het met een land gaat. Dan wil je ook weten hoe het gesteld is met de kwaliteit van natuur en milieu, en met de kwaliteit van het onderwijs en de gezondheidszorg. Kortom, met de welvaart in brede zin. Stiglitz en anderen hebben dit inzicht een jaar of tien geleden nog eens duidelijk onder de aandacht gebracht.

In 2016 bracht de tijdelijke Kamercommissie Breed welvaartsbegrip, onder leiding van Rik Gras-

HANS MOMMAAS

Directeur van het Planbureau
voor de Leefomgeving

hoff, het rapport *Welvaart in kaart* uit. Daarin adviseerde de commissie het kabinet om aan het Centraal Bureau voor de Statistiek te vragen een jaarlijkse Monitor Brede Welvaart te ontwikkelen. Het kabinet nam dit advies over en vulde het aan met een verzoek aan de drie planbureaus – PBL, CPB en SCP – om periodiek een Verkenning Brede Welvaart uit te brengen. Van zowel de Monitor als de Verkenning is in 2018 de eerste editie verschenen. In mei 2019 zal het CBS op Ver-

antwoordingsdag de tweede editie van de Monitor uitbrengen. De planbureaus moeten nog besluiten wanneer de tweede Verkenning zal verschijnen.

Een interessante vraag – en niet alleen wetenschappelijk gezien – is hoe je de bredewelvaartsontwikkeling het beste voor het voetlicht kan brengen: met een set van indicatoren (een ‘dashboard’) of aan de hand van één samengestelde, geaggregeerde indicator. Communicatief gezien is één geaggregeerde indicator heel aantrekkelijk. Maar beleidsmatig en politiek gezien is een dashboard aanzienlijk informatiever, omdat daarmee de onderlinge afhankelijkheden – de *co-benefits* en de *trade-offs* – en de in dat verband te maken afwegingen zichtbaar worden gemaakt. Dat laatste is principieel een taak voor de politiek.

Dit *ESB*-dossier bevat een breed palet aan invalshoeken en benaderingen van uiteenlopende auteurs. Ik hoop dat dit dossier zal bijdragen aan een goede discussie over het bredewelvaartsdenken in Nederland en aan zinvolle toepassingen in beleid en politiek, zodat de kwaliteit van de besluitvorming positief wordt beïnvloed.